သန်းစိုးနိုင်

စိတ်ကူးကောင်းများကို ကျောင်းထားပေးခြင်း

SPARKS OF GENIUS

The 13 Thinking Tools of the World's Most Creative People

ROBERT and MICHÈLE ROOT-BERNSTEIN

အတွေးများကို ပြန်တွေးကြည့်ခြင်း

ပညာရှင်ကြီးများ ၏ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသည့် idea များ သည် မည်သို့သော အခြေအနေများ အကြောင်းအချက်များ အောက်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသနည်း။

အထက်ပါမေးခွန်း၏ အဖြေကို ဒသနပညာရှင်များ စူးစမ်းလေ့လာအဖြေရှာလာခဲ့သည် မှာ ရာစုနှစ်နှင့် ချီ၍ ပင် ကြာခဲ့လေပြီ။ တိကျသောအဖြေတစ်ရပ်ကိုကား မပေးနိုင်ကြသေးပါ။ သို့သော် ယနေ့ကဲ့သို့ ပညာနယ်ပယ်အသီးသီးတွင် ပညာရှင်များ ၏ အတွေးအမြင်သစ်များ လွန့်လူးပွင့်ဖူးနေကြသော ပညာခေတ်မျိုးတွင် ပညာပါရမီရှင် (genius) ဆိုသည် မှာ မည်သို့နည်း။ ပညာပါရမီရှင်တို့ ၏ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော idea များ မည်သို့ရရှိလာကြသနည်း။ ပညာပါရမီရှင်တို့ ၏ တီထွင်ဖန်တီးနိုင်စွမ်း(creative mind) ကို မည်သည် တို့ က ဖန်ဆင်းစီရင်ပေးပါသနည်းစသည့် မေးခွန်းများ ၏ အဖြေနောက်သို့ခြေရာကောက်ကြည့်ရန် အကောင်းဆုံး အချိန်အခါဖြစ်မည်ထင်ပါ သည် ။ ထိုသို့ ပြန်လည်ခြေရာကောက်နိုင်ရေးအတွက် ဦးစွာအားထုတ်ရမည့်အလုပ်မှာ ပညာရှင်များအား သူတို့ ၏ "အတွေးများကို ပြန်တွေးကြည့်ခိုင်း"ရန်ပင်ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်မှ စိတ်ပညာပါမောက္ခဂတ်ဒ်နာ (Howard Gardner) သုတေသနပြုရေးသားခဲ့သော (The Crating Minds) စာအုပ်တွင် ၂

၀ ရာစု၏ အကြီးကျယ်ဆုံးပညာရှင် အိုင်းစတိုင်း (Einstein) ကို "သင်္ချာယုတ္တိဗေဒထက်သန်သောစိတ်" (logico-mathematical mind) ပိုင်ရှင်အဖြစ် အကဲဖြတ်ထားခဲ့သည် ။ သူ၏ အဆိုအရ ပညာရှင် ပါရမီရှင်တစ်ဦး၏ စဉ်းစားတွေးခေါ်ပုံစနစ်သည် တစ်ဦးချင်း၏ ထက်သန်ရာအလိုက်ကွဲပြားခြားနားကြသည် ။ အိုင်းစတိုင်း၊ ဖိုင်းမင်း (Richard Feynman) တို့ ကဲ့သို့ သဘောတရားရေး ရူပဗေဒပညာရှင်များက သင်္ချာ၊ ယုတ္တိဗေဒစဉ်းစားနည်းတွင် ထက်သန်ကြ၏။ မော်ဒန်ဂန္ထဝင် ကဗျာဆရာ အီးလီယော့ (T.S.Eliot) နှင့် ယိစိတ် (W.B.Yeats)တို့ က ဘာသာဗေဒတွေးခေါ်ရှင်များ (Languistic Thinkers) ဖြစ်ကြ၏။ ပီကာဆို (Picasso)နှင့် ဗင်ဂိုး (Vangoh) တို့ ကဲ့သို့သော ပန်းချီဆရာကြီးများမှာ မူ အမြင်ဆိုင်ရာ အတွေးအခေါ်ရှင်များ (Visual Thinkers) ဖြစ်ကြ၏။ ဖရိုက်ဒ် (J.freud) ကဲ့သို့သော စိတ်ပညာရှင်ကြီးများမှာ မူ လူတစ်ဦးချင်း အဇ္ဈတ္တဆက်ဆံရေးတွေးခေါ်ရှင်များ (Interpersonal Thinkers) ဖြစ်ကြလေ့ရှိပြီး ရုစဗဲ့ (Roo sevelt)။ ဂန္ဒီ (Gandhi) စသည့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်ကြီးများမှာ မူ လူလူချင်း ဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ တွေးခေါ်ရှင်များ (Interpersonal) Thinkers) ဖြစ်ကြ၏ ဟု ကောက်ချက်ချထားခဲ့သည် ။

သို့သော် စိတ်ပညာရှင် ဂတ်ဒ်နာနှင့် သိမှုဗေဒပညာရှင် (Coenitive S cientist) တစ်ဦးဖြစ်သော ချွမ်းစကီး (N.Choansky) တို့ ၏ ပညာပါရမီရှင်များ အပေါ် အထက်ပါတစ်ကြောင်းဆွဲ ကောက်ချက်မျိုးချမှတ်ကြခြင်းကို ပညာရှင်အသိုင်းအဝန်းက လက်မခံနိုင်ခဲ့ကြပေ။ အထူးသဖြင့် အိုင်းစတိုင်းကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို သင်္ချာယုတ္တိဗေဒတွေးခေါ်ရှင်ဟူ၍ အကဲဖြတ်ခဲ့ခြင်းအပေါ် များ စွာ ဘဝင်မကျခဲ့ကြပေ။ အိုင်းစတိုင်းကို သူ၏ ရင်းနှီးသော လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်အားလုံးလိုလိုက သင်္ချာအားနည်းသူတစ်ဦးအဖြစ်သာ သဘောထားခဲ့ကြသည် ။ အိုင်းစတိုင်း၏

idea များကို သင်္ချာနည်းဖြင့် ပုံဖော်ရှင်းလင်းသည့်အခါတိုင်း အမြဲတမ်း လို မိတ်ဆွေ သင်္ချာပညာရှင်တစ်ဦးက ကူညီဖြေရှင်းပေးခဲ့ရသည် ချည်း ဖြစ်၏။ သို့သော် အမြင်အာရုံ စူးရှထက်မြက်လှသဖြင့်ပိုင်းခြားစိတ် ဖြာ နိုင်စွမ်းနှင့် idea အားကောင်းလှသူဖြစ်သည် ။

အိုင်းစတိုင်း၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိဆရာများက နှိုင်းရသီဝရီကို ဓာတ်ခွဲခန်း လက်တွေ့စမ်းသပ်ချက် များ မပါဘဲ၊ ခဲတံတစ်ချောင်း စက္ကူလွတ်တစ်ရွ က်ဖြင့် တွက်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည် ကို လွန်စွာ အံ့ဩချီးကျူးခဲ့ကြ၏။ သို့တိုင် သူ၏ စာရေးစားပွဲထက်တွင် တယောတစ်လက်လည်း ရှိနေတတ်ကြော င်းကို သတိမူမိသူမှာ နည်းပါးပါလိမ့်မည်။ idea မထွက်၊ သင်္ချာလည်း မ တွက်နိုင်အောင် အကျပ်အတည်းကြုံရသောအခါများ တွင် တယောကို ယူ၍ ဘီသိုဗင်၏ လရောင်တမ်းချင်း (Moonlight Sonata)ကို ကျူနေတ တ်ကြောင်းကိုကား ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သူများ သာ သိထားတတ်ကြပါသည် ။ သူသည် တယောသံနောက်သို့ စီးမျောလိုက်ပါခံစားရင်း သူ၏ အိုင်ဒီ ယာ နှင့် သင်္ချာအကျပ်အတည်းကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့ပုံရပါသည် ။

ထို့အတူ နိုဘယ်ဆုရ ဓာတုဗေဒပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သူ ဝီလျံလစ်ပ် ကွမ်း (Willam Lipscom) သည် လည်း သိပ္ပံ Idea များကို ဂီတနှင့် ဖမ်း စားညို့ယူတတ်သူဖြစ်ပါသည် ။ သူ နိုဘယ်ဆုရရှိခဲ့သော ဗိုရွန် (boron) ဓာတ်၏ ဖွဲ့စည်းပုံကို ဓာတ်ခွဲခန်းအတွင်း စိမ့်ဝင်နစ်မျောလိုက် ပါရင်း i ntuition ရလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည် ဟု ဆိုပါသည် ။ ဤသည် ကို လစ်ပ်ကွမ်းက ဤသို့ ရှင်းပြခဲ့ သည် ။

“ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သိမြင်နားလည်မှုတွေကို ပညာတတ်တစ်ယောက် ရဲ့ ဖြတ်သန်းမှုက ရရှိခဲ့တာ ဖြစ်ပေမဲ့ ကျွန်တော့် idea ကျွန်တော့်အတွေး

တွေကိုတော့ ကျွန်တော့်ရဲ့ ဂီတဖန်တီးမှုတွေက ရရှိလာတယ်လို့ ယူဆပါတယ်။ ဒီနှစ်ခုကို မှန်ကန်မျှတစွာ ပေါင်းစပ်မိချိန်မျိုးမှာ intuition ရလာ တယ်လို့ ထင်ပါတယ်။ တကယ်တော့ idea ဆိုတာက နက်ရှိုင်းတဲ့ ခံစားမှုတွေအတွင်းကသာ ထွက်ပေါ်လာတတ်တာမျိုးပါ။ စိတ်ခံစားမှုကို နက်ရှိုင်းစေတဲ့ အရာကတော့ ဂီတပညာ ဖန်တီးမှု တစ်ခုခုပဲ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ဒီ idea နဲ့ ကျွန်တော့်ရဲ့ မော်လီကျူး သရုပ်ခွဲ သုတေသန အတွေ့အကြုံတို့ ပေါင်းဆုံမိရာကနေ နိုဘယ်ဆုပေးခံရတဲ့ intuition မျိုးဖြစ်ပေါ်လာတာလို့ ပဲ ထင်ပါတယ်”

ပီကာဆိုကို အမြင်ဆိုင်ရာတွေးခေါ်ရှင် ပါမောက္ခဂတ်ဒ်နာ အကဲဖြတ်ခဲ့သည် မှာ လည်း အမှန်တရားတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာ ပါဝင်ပုံရပါသည် ။ ပီကာဆိုက သူ၏ အမြင်ကို ဤသို့ ရှင်းပြခဲ့ဖူး ပါသည် ။

“အနုပညာအားလုံးရဲ့ ဖော်ပြတဲ့ သင်္ကေတန်တွေ မတူကြပေမဲ့ အခြေခံ ခံစားမှုတွေကတော့ အတူတူ ချည်းပါပဲ၊ စိတ်အာရုံခံစားမှုတစ်ခုကို ပန်းချီဆရာက ဆေးနဲ့ ၊ စာရေးဆရာက စကားလုံးနဲ့ ၊ ကဗျာဆရာက ဘာသာဗေဒဖွဲ့ထုံးနဲ့ ၊ ကိုယ့်သင်္ကေတန်နဲ့ ကိုယ် ပုံဖော်ကြတာပါပဲ၊ ပန်းချီဆရာက ဆေးနဲ့ ခြယ်မှုန်းပြလို့ အမြင်ဆိုင်ရာ တွေးခေါ်ရှင်ဆိုပြီး သတ်မှတ်လို့ ရမယ် မထင်ပါဘူး။ ခံစားမှုမတူရင် အမြင်တွေကလည်း မတူတတ်ကြပါဘူး။ တစ်ယောက်က အဝိုင်းလို့ မြင်တာကို နောက်တစ်ယောက်က လေးထောင့်လို့ မြင်ချင်မြင်တတ်ကြတာပါ။ အဝါရောင်လေးကို အပြာလို့ ခံစားချင် ခံစားတတ်ကြပါတယ်။ အမြင်ကို ပုံဖော်တဲ့ သင်္ကေတန်တွေ မတူကြပေမဲ့ အခြေခံစိတ်လှုပ်ရှား ခံစားမှုကတော့ အနုပညာသမားအားလုံးမှာ အတူတူချည်းပါပဲ”

နာမည်ကျော် မော်ဒန်ကဗျာဆရာကမ်းမင်း (E.E. Cummings) ကလ

ည်း . . .

“ကဗျာဆရာဆိုတာ ကာရန်၊ နဘေ၊ ရစ်သမ် စတဲ့ ဖွဲ့ထုံးတွေထဲမှာ စကားလုံးတွေ စီထည့်ပေးနေသူလို့ မြင်တာ အမှန်ပါဘူး။ အနုပညာ အမြင်ဆိုတာ ခံစားမှုတွေကို ထက်သန်ရာပုံသဏ္ဍာန်တစ်မျိုးမျိုးနဲ့ ဘာသာပြန်ပြနေကြသူတွေပါ”

ဟု ရှင်းပြခဲ့၏။ ထို့အတူ မော်ဒန်ကဗျာ လှုပ်ရှားမှု ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သူ စပင်ဒါး (Stepen Spinder) ကလည်း ကဗျာဖန်တီးမှု၏ အရင်းအမြစ်ကို ဤသို့ ဖွင့်လှစ်ပြခဲ့၏။

“ကဗျာဆရာရဲ့ ရင်ထဲမှာ စူးနစ်စွဲထင်နေတဲ့ ခံစားမှုတစ်ခုဟာ ကျောက်ထွင်းအက္ခရာလို ဘယ်တော့မှ ပျောက်ပျက်လေ့မရှိပါဘူး။ ဒီခံစားမှုဟာ ကဗျာဆရာ့ရင်မှာ အကြိမ်ကြိမ်အထပ်ထပ် ပြန်လည်ရှင်သန်ထမြောက်တတ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ လိပ်စာတွေ၊ ဖုန်းနံပါတ်တွေ၊ ဘွဲ့အမည်နာမတွေတော့မေ့ချင်မေ့ပါလိမ့်မယ်။ တကယ်တော့ အစွဲအလမ်း ခံစားမှုတွေကို ဘာသာပြန်တတ်သူဟာ ကဗျာဆရာပါ”

ကမ္ဘာကျော် ရုရှားဂီတပညာရှင်ကြီး စထရာဗင်းစကီး (Igor Stravin sky) ကလည်း . . .

“ဂန္ထဝင်တေးချင်းကြီး ရေးဖွဲ့ဖန်တီးတယ်ဆိုတာသံစဉ်တွေ၊ လက်ကွက်တွေက အစချီတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဖန်တီးချင်စိတ်ကို ထိန်းချုပ်လို့ မရတဲ့ ခံစားမှုတစ်ခုကနေ အစချီကြတာပါ။ ဒီခံစားမှုလေးကို ပုံဖော်ကြည့်ဖို့ အားထုတ်တဲ့ ဖြစ်စဉ်အတွင်းမှာ ရုတ်တရက် တခ်နုပ္ပတ္တိဉာဏ်အလင်း ရသွားတာမျိုးပါ”

ဟု သူ့အမြင်ကို ရှင်းပြခဲ့ဖူးပါသည် ။

နာမည်ကျော် သိပ္ပံပညာရှင်နှင့် သိပ္ပံဝတ္ထုစာရေးဆရာကြီး အာသာစီကလတ် (Arthur C.Clarke)ကလည်း ဤသို့ မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ဖူး၏။

"အိုင်းစတိုင်း၏ နှိုင်းရဓမ္မ ညီမျှခြင်း (E=MC2)သည် instuition ကြောင့်လော (သို့မဟုတ်) သင်္ချာပဥ္စလက်ကြောင့်လော"

အထက်ပါမေးခွန်း၏ အဖြေကို အိုင်းစတိုင်းက ဤသို့ရှင်းပြခဲ့၏။

"တကယ်တော့ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်တုံတရားရှိတဲ့ တွေးအခေါ်တွေကို မွေးဖွားပေးတဲ့ စိတ်အာရုံ ခံစားမှုဆိုတာစကားလုံးတွေ၊ ကိန်းဂဏန်းတွေနဲ့ ပုံသေနည်းတွေထက် အရင် စောစီးစွာပေါ်ပေါက်ကြတတ်တာမျိုးပါ။ ယုတ္တိဗေဒနဲ့ သင်္ချာဆိုတာ ခံစားမှုနောက်က လိုက်ပါလာတဲ့ ဖြစ်စဉ်ရဲ့ ဒုတိယခြေလှမ်းတွေဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်သိပ္ပံပညာရှင်မျှ ပုံသေနည်းကနေ အစချီစဉ်းစားလေ့မရှိပါဘူး"

ထို့အတူ "မရေရာမှု သီဝရီ" (Theory of Uncertainity) ကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သူ သဘောတရားရေး ရူပဗေဒပညာရှင်ကြီး ဟိုင်ဇင်းဘတ် (W.Heisenberg) ကလည်း . . .

"ရူပဗေဒရဲ့ တော်လှန်ပြောင်းလဲရေးဖြစ်စဉ်တွေထဲမှာ သင်္ချာပညာဆိုတာ ဒုတိယနေရာကနေ လိုက်ပါကြရတာပါ"

ဟု ရှင်းပြခဲ့၏။

ကမ္ဘာကျော်နိုဘယ်ဆုရ ရူပဗေပညာရှင် ဖိုင်းမင်း (Richard Feynman) ကမူ . . .

"တကယ်တော့ သင်္ချာပညာဆိုတာ သဘာဝတရားပေါ် သူတို့ ရဲ့ ခံစားနားလည်မှုတွေကို ပုံဖော်ပေးတဲ့ သင်္ကေတန်တစ်ခုပါ။ ဒီနားလည်သဘောပေါက်မှုရဲ့ အခြေခံအကြောင်းတရားတော့ မဟုတ်ပါဘူး"

ဟု ဆိုခဲ့ပါသည် ။

အာရုံကြောစိတ်ပညာပါရဂူ ဒီမာစီယို (Demasio) က "ဒေးကား၏ အမှားများ " (Descate's Error) ဆိုသော စာအုပ်ထုတ်ဝေလိုက်သောအခါ ပညာရှင် အသိုက်အဝိုင်းမှာ များ စွာ လှုပ်ခတ်သွားခဲ့သည် ။ ဤစာအုပ်တွင် ဒဿနပညာရှင်ကြီး ဒေးကား၏ ကမ္ဘာကျော် အဆိုအမိန့်ဖြစ်သော "ငါသိသည် ။ ထို့ကြောင့် ငါရှိသည် "ဆိုသော ကောက်ချက်ကို ခေတ်သစ် စိတ်ပညာရှုထောင့်မှ ဝေဖန်သုံးသပ်ထားခြင်းဖြစ်သည် ။ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းသုံးရာခန့်ကတည်းက ဒေးကားသည် စိတ်နှင့် ရုပ်ကို ခွဲခြားစဉ်းစားကြည့်မြင်ခဲ့သည် မှာ လုံးဝပင်မှားသည် ။ ရုပ်ခန္ဓာ၏ အာရုံခံစားမှု နှင့် သိမြင်မှုကို ခွဲခြားမပစ်ရ။ ထို့အတူ စိတ်လှုပ်ရှားခံစားမှုနှင့် အတတ်ပညာ အတွေ့အကြုံတို့ ကို တစ်ဆက်တစ်စပ်တည်း ကြည့်မြင်ရမည်။ တီထွင်ဖန်တီးရေးစိတ်ဓာတ် (creating mind) တို့ သည် စိတ်လှုပ်ရှား ခံစားမှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော intuition ၏ အထွက်ပစ္စည်းပင်ဖြစ်သည် ဟု ဒီမာစီယို က သုံးသပ်တင်ပြခဲ့သည် ။ ထို့ကြောင့် အိုင်းစတိုင်းကလည်း Intuition ဆိုတာ နက်ရှိုင်းတဲ့ ခံစားမှုကနေ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ သဒ္ဓါစိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတာဖြစ်တယ်။ စေတနာ သဒ္ဓါစိတ်မပါရင် ဖြစ်မယ် မထင်ဘူး”ဟု ပြောခဲ့ခြင်းဖြစ်ပေမည်။

၁၉၈၀ ခုနစ်က အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ကျင်းပသော နိုဘယ်ဆုရ ပညာရှင်များ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲ ကြီးတွင် သဘောတရားရေးရူပဗေဒပညာရှင် ဒိုင်ဆန် (Freeman Dyson) က “ဖန်တီးမှုနှင့် ဖော်ပြမှု ပြဿနာများတွင် သိပ္ပံနှင့် အနုပညာတို့ အကြား တူညီချက်များ စွာရှိပါသည် ။ ထို့အတူ တီထွင် ဖန်တီးမှုအတွင်းရှိ ခြေလှမ်းများမှာ လည်း တူညီကြပါသည် ။ ပုံဖော်တင်ပြရာတွင် အနုပညာမြောက် လေ သိပ္ပံပညာ၏ အရောင်အ

ဝါလည်း ပိုမိုထွန်းတောက်လေပင် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်”ဟူ၍ အဆိုပြု တင်ပြခဲ့သည် ။ ပြင်သစ်ရူပဗေဒပညာရှင် ထရူးဆော (A. Trqusseau)ကလည်း “အနုပညာကို မခံစားတတ်တဲ့ သိပ္ပံပညာရှင်ဟာ ထုံထိုင်းနေတတ်သလို သိပ္ပံပညာကို နားမလည်တဲ့ အနုပညာရှင်ဟာလည်း ဆွံ့အနေတတ်ပါတယ်”ဟု စကားဖြင့် ထောက်ခံခဲ့၏။ ကမ္ဘာကျော် ရုရှားဂီတပညာရှင် စထရာဗင်းစကီးကလည်း “ကျွန်တော့်လို ဂီတပညာရှင်တစ်ယောက်ရဲ့ စဉ်းစား နည်းဟာလဲ သင်္ချာပညာရှင်တစ်ယောက်ရဲ့ စဉ်းစားနည်းနဲ့ အခြေခံအားဖြင့် အတူတူပါပဲ”ဟု ထောက်ခံမှတ်ချက်ချခဲ့၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဂရိသင်္ချာပညာရှင်ကြီး ပိုင်သာဂိုးရပ်စ် (Pythagorus)က “တကယ်တော့ ငါတို့ အားလုံးဟာ ကဗျာဆရာတွေချည်းပါပဲ”ဟူ၍ ကြွေးကြော်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပမည်။

Ref : Rethinking Thinking (Sparks of Genius by Robert and Michele Root-Bernstein)

မြန်မာသစ်မဂ္ဂဇင်း

အမှတ် (၅)

ဇူလိုင်၊ ၂၀၀၉

*

စိတ်ကူးကောင်းများကိုကျောင်းထားပေးခြင်း

တစ်ခါက သိပ္ပံပညာရှင်ကြီး အိုင်းစတိုင်းနှင့် ဆွစ်ဇာလန်စက်မှုသိပ္ပံတွင် ကျောင်းတက်နေသော သားတော်ကြီး ဟန်းစ် အဲလ်ဘတ် (Hans Albert)တို့ နှစ်ဦးသား အပျော်ခရီး ရွက်လှေစီး ထွက်ခဲ့ကြသည် ။ ဟန်းစ်က လူငယ်ဖြစ်သည့်တိုင် ရေစီးကိုကြည့်ပြီး ရွက်လှေကို လိုရာသို့သွားအောင် ပို့ဆောင်မပေးနိုင်ခဲ့။ ဤသည် ကို ရူပဗေဒ သင်ကြားနေသော ကျောင်းသားတစ်ဦးက လက်တွေ့တွင် ရွက်လှေလေးတစ်စီးကိုပင် မထိန်းသိမ်းတတ်ရန်ကောင်းလားဟူ၍ အားမလိုအားမရဖြစ်ခဲ့ရသော အိုင်းစတိုင်းက သားကြီး ဟန်းစ်ကို ဆူပူအပြစ်တင်ခဲ့သည် ။ တစ်ဆက်တည်းမှာ ပင် ဤအဖြစ်ကို အကြောင်းပြု၍ ကျောင်းသင်ခန်းစာများ သည် အဘယ်ကြောင့် ကျောင်းသားများ ၏ ဘဝထဲသို့ လိုက်ပါမလာခဲ့ကြသနည်း။ ကျောင်းစာနှင့် ဘဝစာမျက်နှာများ အကြားတွင် မည်သို့သော ချောက်ကမ်းပါးများ ခြားထားပါသနည်း။ ပညာရပ်များ နှင့် အစစ်အမှန်ဘဝများ အကြား မည်သို့သော နံရံတံတိုင်းမျိုးများ ကာရံထားပါသနည်း စသည့် မေးခွန်းပေါင်းများ စွာတို့ က အိုင်းစတိုင်း၏ ဦးခေါင်းကို ဝိုင်းဝန်းထိုးနှက် တိုက်ခိုက်နေကြတော့သည် ။

ဤတွင် မှ Gymnasium အထက်တန်းကျောင်းတွင် ဖြတ်သန်းခဲ့ရသော သူ၏ ကျောင်းသားဘဝကို အိုင်းစတိုင်း ပြန်လည်အမှတ်ရလာတော့သည် ။ ထိုစဉ်က ကျောင်းတွင် တွက်ရသော ဈေးတွက် သင်္ချာပုစ္ဆာ

တွက်နည်းများကို ဈေးကွက်ထဲတွင် လက်တွေ့ သုံးမရသဖြင့် စိတ်ပျက်ခဲ့ရ၏။ ရူပဗေဒပညာ လေ့လာရာတွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အကြောင်း သင်ကြားခဲ့ဖူးသော်လည်း အိမ်တွင် လျှပ်စစ် မီးပျက်လျှင် ဘာလုပ်၍ ဘာကိုင်ရမှန်း မသိခဲ့သည့်အတွက် အိုင်းစတိုင်း စိတ်အားငယ်ခဲ့ရသည် ။ ထို့ကြောင့်ပင် Gymnasium အထက်တန်းကျောင်းမှတ်တမ်းတွင် အိုင်းစတိုင်းခမျာ ခပ်ညံ့ညံ့ ကျောင်းသားစရင်းဝင်ခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည် ။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရှိ Arrau နည်းပညာကောလိပ်သို့ ရောက်မှ သာလျှင် အိုင်းစတိုင်း၏ ဉာဏ်ပညာများ လန်းဆန်းကာ ပါရမီပန်းလည်း ပွင့်လန်းလာခဲ့ရသည် ။

Arrau နည်းပညာကောလိပ်ကြီး၏ ကျောင်းအုပ်မှာ ဥရောပ ပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလှုပ်ရှားမှု၏ အရေးပါသော ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သည် ။ သူ၏ ကျောင်းတွင် စာအလွတ်ကျက်ခြင်းကို အားမပေး၊ နားလည်သဘောပေါက်ရေးကိုသာ အဓိကလုပ်ပေးသည် ။ ပုစ္ဆာများ ပုံသေတွက်နည်းကို အားမပေး၊ ထွေပြားသော နည်းနာကျင့်သုံးဖြေရှင်းရေးကိုသာ တိုက်တွန်းအားပေးသည် ။ ကျောင်းသားများ ၏ မှတ်ဉာဏ်အား ကောင်းရေးထက် တီထွင်ဖန်တီးနိုင်စွမ်းရှိရေးကို ပိုမိုလေးထားသည် ။ တီထွင်ဖန်တီးနိုင်ရေးအတွက် စိတ်ကူးစိတ်သန်း idea သစ်များ ရှင်သန် ဖွံ့ဖြိုးရေးတို့ ကို အဓိကလေ့ကျင့်တည်ဆောက်ပေးလေ့ရှိသည် ။ ထိုကျောင်းတွင် ကျောင်းစရိတ်ပေး နိုင်ရေးအတွက် အချိန်ပိုင်းကျူတာလုပ်ခဲ့ရသော အိုင်းစတိုင်းအတွက် ဤကျောင်း၏ ပညာရေးတည်ဆောက်မှုပုံစံမှာ သူ့အတွက် ခေါက်ရိုးကျိုး။ အချိုးကျနေတော့သည် ။ အဆိုပါကျောင်း၏ ပညာရေးလေ့ကျင့်တည်ဆောက်ပုံစံများက အိုင်စတိုင်းကို ပါရမီရှင်တစ်ဦး ဖြစ်လာရေးအတွက်များ စွာ အထောက်အကူပေးခဲ့ပါသည် ။

Arrau ကျောင်း၏ လေ့ကျင့်ပြုစုပျိုးထောင်မှုအောက်တွင် အိုင်းစတိုင်းကိုယ်တိုင် သင်္ချာ ပုစ္ဆာတစ်ပုဒ်၏ တွက်နည်းထက် စဉ်းစားနည်းကို အလေးထားလာတတ်ခဲ့၏။ ပြဿနာတစ်ခုကို ရှုထောင့်မျိုးစုံမှ ချဉ်းကပ်ခြင်းဖြင့် စဉ်းစားနည်းမျိုးစုံကို တွေ့ရှိလာခဲ့ပြီး ထိုမှ အများ နှင့် မတူသော ဖြေရှင်းနည်းမျိုးစုံကို ခြုံငုံသိမြင်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည် ။ စင်စစ်အားဖြင့် အိုင်းစတိုင်း၏ "နှိုင်းရသီဝရီ"တွင် ပါဝင်သော၊ အရေးကြီးသည့် ညီမျှခြင်း E=mc2 တွင် စွမ်းအင် (E)၊ ဒြပ်ထု (m-1)နှင့် အလင်းအလျဉ် (c) စသည့် သင်္ကေတ (၃)လုံးသာပါဝင်ခဲ့ပါသည် ။ အိုင်းစတိုင်း ဤညီမျှခြင်းကို စတင် တင်ပြလိုက်စဉ်က နားလည်သဘောပေါက်သူ ပညာရှင်အရေအတွက် လက်ငါးချောင်းစာမျှပင် မပြည့်ခဲ့ဆိုသည် မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည် ။ သို့သော် ယခုအခါ MIT နည်းပညာတက္ကသိုလ်တွင် တက်ရောက်နေကြသော သင်္ချာအထူးပြုကျောင်းသားတိုင်းလိုလိုပင် ဤညီမျှခြင်း၏ သင်္ချာဖြစ်စဉ် (Mathematical Derivation) ကို တွက်ချက်ရှင်းပြနိုင်စွမ်းရှိကြပါ သည် ။ သို့သော် လူ့လောကကြီး၏ စိတ်နှင့်ရုပ်တို့ ၏ ဆက်ဆံရေးမှာ အဏုမြူဗုံးဖောက်ခွဲရေးအထိ အရေးပါခဲ့သော ဤညီမျှခြင်းမှ ဖြန့်ကြက်ထွက်ပေါ်လာသည့် အတွေးအမြင်အယူအဆများ ၊ စိတ်ကူးစိတ်သန်းများ ၏ အတိုင်းအဆ ပမာဏကို ယခုအချိန်အထိ မည်သူမျှ မှန်းဆနိုင်စွမ်း မရှိကြသေးပါ။

အီလက်ထရွန်ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သဖြင့် နိုဘယ်ဆုရှင်ကြီးဖြစ်လာခဲ့သူသိပ္ပံပညာရှင်ကြီး သွန်မဆင် (J.J.Thomson) က သူ၏ ကိန်းဘရစ် (Cambridge) တက္ကသိုလ်တက်ခဲ့စဉ်က အတွေ့အကြုံများ အကြောင်း ပြန်ပြောင်းပြောပြရင်း “အရင်တုန်းကတော့ သင်္ချာတစ်ပုဒ် တွက်လိုက် လို့ရတဲ့ အဖြေက၊ အဖြေမှန်နဲ့ ကိုက်တယ်ဆိုရင် အားရကျေနပ်သွားတာပဲဗျ၊ တကယ်တော့ သင်္ချာတွက်တယ်ဆိုတာ၊ သူ့သီဝရီတွေ မှန်၊ မမှန်-ပြန်

လှန် စစ်ဆေးတာ၊ နောက် ပိုအရေးကြီးတာ - ဘယ်လို စဉ်းစားဖြေရှင်း ရမလဲဆိုတဲ့ အတွေ့အကြုံနဲ့ အလေ့အကျင့်ကိုပေးချင်တာပါ။ ဒါပေမဲ့ တွက်နည်းနဲ့ အဖြေလောက်ရဖို့ ပဲ ကြိုးစားနေကြတော့ အရေးပါတဲ့ စဉ်းစားနည်းဆီ ရောက်ကြတော့ ဘူးပေ့ါ”ဟု ရှင်းပြခဲ့ဖူးပါသည် ။ ထို့အတူ ပြင်သစ်မှ နိုဘယ်ဆုရ သဘောတရားများ ရူပဗေဒ ပညာရှင် ဟင်နရီပွိုင့်ကဲယား (Henri Poincare`)ကလည်း “ကျွန်တော့်ပညာရေးဘဝမှာ အထိခိုက် အနစ်နာဆုံးကတော့ ပညာရပ်တွေကို လက်တွေ့နဲ့ ယှဉ်ပြီး လေ့လာခွင့်မရခဲ့ဘဲ ဓာတ်ခွဲခန်းမရှိ၊ စမ်းသပ်ပြမှုလဲ မရှိ။ သီဝရီသဘောတရားတွေကိုမျက်စိမှိတ်ပြီး၊ နှုတ်တိုက်ကျက်မှတ်ခဲ့ရတဲ့ ၊ အထက် တန်းကျောင်းသားဘဝပဲဗျ၊ ပိုဆိုးတာက ဒီသီဝရီသဘောတရားတွေနဲ့ လက်တွေ့ဘဝတွေက ဘယ်လိုမှ ဆက်စပ်လို့ မရအောင် တံတိုင်းခြားနေတာပဲ”ဟူ၍ သူ၏ အတွေ့အကြုံအရ ကောက်ချက်ဆွဲပြခဲ့၏။ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်မှ စိတ်ပညာပါမောက္ခကြီး လီယွန်အိုင်းဆင်းဘတ် (Leon Eisenbearg)ကမူ “MIT တက္ကသိုလ်ကြီးမှာ တက်ခွင့်ရတဲ့ ကျောင်းသား တစ်ယောက်အနေ နဲ့ စာမေးပွဲမှာ Caculus သင်္ချာမေးခွန်းတွေ ဖြေနိုင်ခဲ့တာ သိပ်မဆန်းလှပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ ရူပဗေဒ ဘာသာရပ်မှာ ရှိတဲ့ ပုစ္ဆာတွေ ပြဿနာတွေကို ကကုလသင်္ချာနည်းနဲ့ ဘယ်လို အသုံးချဖြေရှင်းရမလဲဆိုတာ မစဉ်းစားတတ်တာမျိုးကတော့ ဝမ်းနည်းစရာပါပဲ။ ပြောချင်တာက ကျွန်တော်တို့ တတ်ထားတဲ့ ပညာတွေကို တခြားနယ်ပယ်တွေမှာ လွှဲပြောင်းအသုံးချတတ်အောင် သင်မပေးနိုင်တဲ့ ကျွန်တော်တို့ ရဲ့ ပညာရေးမှာ တစ်ခုခုတော့ မှားနေတာ အသေချာပဲဗျ”ဟု ထောက်ပြခဲ့ဖူးပါသည် ။

စိတ်ကူးများ တွင် သာ မွေ့လျော်နေလိုပြီး၊ အစစ်အမှန်ဘဝထဲသို့ ဆင်းမလာရဲသော သဘောထားမျိုးမှာ သိပ္ပံပညာရှင်များ ထက် အနုပညာ

ရှင်များ ထဲတွင် ပိုများ မည်ထင်ပါသည် ။ ထိုသို့ အစစ်အမှန်ဘဝထဲကို မ ဝင်ရောက်ရဲခဲ့သဖြင့်လည်း ၎င်းတို့ ၏ အနုပညာပစ္စည်းများမှာ စိမ်းစို လန်းဆန်းခြင်းတို့ ကင်းမဲ့ကာ ခြောက်သယောင်းနေခြင်းဖြစ်ပါလိမ့်မည် ။ ကမ္ဘာကျော် စာရေးဆရာမ ကြီး ဗာဂျီးနီးယားဝုဖ် (Virginia Woolf) ၏ ဖခင် လက်စလေစတီဗင် (Leslie Stehen) မှာ အမျိုးသား အတ္ထုပ္ပတ္တိ အ ဘိဓာန် (Dictionary of National Biography) ကျမ်းကြီးကို ပြုစုခဲ့သူ ပ ညာရှင်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်ပါသည် ။ သို့သော် ဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးအချို့ ရေးသားခဲ့ဖူးသည် မှ အပ ဝတ္ထု၊ ကဗျာ စသည့် ရသအနုပညာဖန်တီးမှု တစ်ခုမျှ မရှိခဲ့ဖူးပါ။ ထို့ကြောင့်လည်း လက်စလေတီဗင်က သမီးဖြစ်သူ ဝုဖ်အား "အဖေ့ကို စာပေပညာရှင်တစ်ယောက်အနေနဲ့ အားလုံးက လေးစားအသိ အမှတ်ပြုခဲ့ကြပေမဲ့ ဘယ်သူကမျှ အနုပညာရှင်အဖြစ် အ သိအမှတ် မပြုခဲ့ကြပါဘူး။ ဒါကြောင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မညာတမ်း ပြောကြစတမ်းဆိုရင် အဖေဟာ အကောင်းဆုံး ဒုတိယတန်းစား ဦးနှော က်အဆင့်အတန်းလောက်သာရှိတဲ့ ပညာရှင်တစ်ယောက်ပါ"ဟု ဝန်ခံသွားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပေမည်။

သူမ၏ ဖခင် ပညာရှင်တစ်ယောက်ကိုယ်တိုင် ဤသို့ ခံစားသွားခဲ့ရ သည် ကို မကျေနပ်နိုင်သော ဗာဂျီနီးယားဝုဖ်က သူတို့ ၏ ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာနိုင်သော စွမ်းရည်နှင့် တီထွင်ဖန်တီးနိုင်သော စွမ်းရည် တို့ အကြား ဆက်စပ်ပေးနိုင်မည့် တံတားတစ်စင်းကို ကြိုးစားရှာဖွေခဲ့ သည့် ပညာရှင်များ ဖြစ် ကြသော အိုင်းစတိုင်း၊ သော်မဆင်နှင့် ဖိုင်းမင်း တို့ ကဲ့သို့ပင် ဝုဖ်ကလည်း အဆိုပါစွမ်းရည်နှစ်ရပ် အကြားရှိ ကွာဟချ က်ကို ဆက်စပ်ပေးနိုင်မည့်အရာမှာ "ပညာရေးတံတား"သာ ဖြစ်ကြော င်း ကောင်းစွာ နားလည်လာခဲ့သည် ။ ထို့ကြောင့်ဝုဖ်က သူမဖခင်၏ ပ ညာရေးခရီးကို ဤသို့ ခြုံငုံသုံးသပ် ပြခဲ့၏။

“ဒီလိုဖြစ်ခဲ့ရတာ ကျွန်မတော့ အဓိကအားဖြင့် ကိန်းဘရစ် တက္ကသိုလ်ကြီးရဲ့ အဲဒီအချိန်က တစ်ကြောင်းဆွဲ ပညာရေးလမ်းကြောင်းဖြစ်တယ်လို့ ပဲ ကောက်ချက်ဆွဲလိုက်ချင်ပါတယ်။ သိပ္ပံဆို သိပ္ပံသီးသန့် ဝိဇ္ဇာဆို ဝိဇ္ဇာသန့်သန့်လေးပဲ သင်ကြားနေကြတယ်။ နောက်ပြီး . . .ပညာရေးကို ပန်းချီ-စာပေ-ဂီတ စတဲ့ အနုပညာခံစားမှုတွေနဲ့ ဆက်စပ်ပေးဖို့ တာဝန်ပျက်ကွက်ခဲ့တဲ့ ကိန်းဘရစ် ပညာရေးပုံစံကိုပဲ ကျွန်မက ဝေဖန်ချင်ပါတယ်။

“ကျွန်မအဖေဟာ ကိန်းဘရစ်ကျောင်းသားတွေထဲမှာ အကောင်းဆုံး၊ အတော်ဆုံးလို့ ပြောရမယ့် ကျောင်းသားတွေထဲက တစ်ယောက်ဖြစ်ပါတယ်။ စာဆိုတော်ကြီး ဟိုးမားရဲ့ မဟာဂန္ထဝင်ဂရိ ကဗျာရှည်ကြီးတွေကို အလွတ်ရွတ်ပြနိုင်တယ်။ ဂျူးလိယက်ဆီဇာရဲ့ သမိုင်းအခန်းကို သုံးသပ်စိတ်ဖြာနိုင်စွမ်းတယ်။ ပညာရှင်ဖြစ်ချင်တဲ့ အလားအလာရှိတဲ့ ကျောင်းသားတွေကို ပညာရပ်ဆိုင်ရာ စာအုပ်ပုံတွေကြားထဲမှာ ခေါင်းမဖော်နိုင်အောင် နှစ်မြှုပ်ထားခဲ့ကြတယ်။ အနုပညာခံစားခွင့်တွေ စီစဉ် ဖန်တီးမပေးခဲ့ကြဘူး။ အစစ်အမှန်တွေကြားမှာ ဖြတ်သန်းခံစားခွင့် မရခဲ့ကြဘူး။ ဒီလိုနဲ့ ဆင်စွယ်နန်းတော်ပေါ်က ခံစားမှုမရှိကြတဲ့ ပညာရှင်ရုပ်တုကြီးတွေ ဖြစ်ကုန်ခဲ့ကြရတယ်။ ဘဝတွေနဲ့ ကင်းကွာနေတဲ့ ဒုတိယတန်းစား အကောင်းဆုံးဦးနှောက်တွေ ဖြစ်သွားခဲ့ကြပါပြီ။

“ဒီလိုနဲ့ ကျွန်မအဖေက ပညာရှင်ဘဝကို မျှော်မှန်းအားထုတ်ကြိုးပမ်းရင်း ပန်းချီအနုပညာ ခံစားမှုတွေ ကင်းကွာလာခဲ့တယ်။ နောက်ဆုံး ရသဝတ္ထု ဖန်တီးသူဆိုတဲ့ စိတ်ကူးယဉ် စာရေးဆရာတွေဟာ ကိုယ့်စိတ်လှုပ်ရှားမှုတွေကိုရှေ့တန်းတင် ပုံဖော်နေကြတဲ့ အတ္တအနုပညာသမားတွေပဲဆိုတဲ့ အဖြစ်မျိုးအထိ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ဒါကြောင့် အသက် ၆၀ ကျော်လာချိန်မှာ ကျွန်မအဖေဟာ စာအုပ်တွေနဲ့

တံတိုင်းခတ်ထားတဲ့ ထောင်ထဲမှာ စာရွက်စာတမ်းတွေနဲ့ အကျဉ်းချခံထားရတဲ့ အထီးကျန်ပညာရှင်ကြီးဖြစ်သွားခဲ့ရတယ်။ ကျွန်မအဖေဒီလိုဖြစ်ရတာ ကိန်းဘရစ်တက္ကသိုလ်ကြီးရဲ့ တစ်ကြောင်းဆွဲ၊ တစ်လမ်းသွား ပညာရေးလေ့ကျင့်မှုပုံစံကြောင့်လို့ ပဲ ယူဆတယ်"

ဤအတွေ့အကြုံအောက်တွင် ဗာဂျီးနီးယားဝုဖ်သည် ကျွမ်းကျင်သူပညာရှင်ဖြစ်ရေးထက် အနုပညာရှင်ဖြစ်ရေးကို ပိုမိုအလေးထား တည်ဆောက်ခဲ့သည် ။ ရသစာပေမျိုးစုံလေ့လာဖတ်ရှုပြီး ပေါ်ပေါက်လာသောခံစားမှုတွေကို ပုံဖော်နိုင်မည့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းမျိုးစုံဖြင့်ဝတ္ထုတွေ ဖန်တီးလာခဲ့ သည် ။ ဝုဖ်သည် ဝတ္ထုအနုပညာ ဘာလဲ (What) ဆိုသည့် မေးခွန်းကို ဖြေဆိုနိုင်အောင် ကြိုးပမ်းခဲ့ရုံမျှမက ဝတ္ထုအနုပညာဖန်တီးမှု၏ ဘယ်လို (how) ဆိုသော မေးခွန်းကိုပါ ဖြေရှင်းနိုင်အောင် အားထုတ်ခဲ့သည် ။ ထိုသို့ စာပေအနုပညာ ဘာလဲ (what) မေးခွန်းနှင့် ဘယ်လိုလဲ (how) မေးခွန်း နှစ်မျိုးလုံးကို ပြေလည်အောင် ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့သဖြင့်လည်း ဝုဖ်သည် ပညာရှင်တစ်ဦး ဖြစ်မလာခဲ့ဘဲ ကမ္ဘာကျော် စာပေအနုပညာပါရမီရှင်တစ်ဦးဖြစ်လာခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

သက်ရှိပညာရေးလောက၏ အခြေခံပြဿနာမှာ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဘာလဲ (what) မေးခွန်းနှင့် ဘယ်လိုလဲ (how) မေးခွန်းတို့ ကို စည်းတားခွဲခြားထားခြင်းပင်ဖြစ်သည် ။ တစ်နည်းပြောရလျှင် ဘာလဲဆိုသည် ကို သိအောင် (knowing)လုပ်ပေးသော်လည်း သဘောပေါက်နားလည်အောင် (understanding) လုပ်ပေးလေ့မရှိကြပေ။ ကျောင်းသားများကလည်း ဘာလဲဆိုသည့်မေးခွန်းကို အလွတ်ကျက်ထားသော ဖွင့်ဆိုချက် (definiti on) များ ဖြင့် ဖော်ပြတတ်ကြသည် ။ သို့သော် အဆိုပါ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းထားသော definition မှာ ဘယ်လိုဖြစ်လာသည် ဆိုသည် ကို နားမလည်

ခဲ့ကြပေ။ ထိုသို့ အရာကိစ္စများ ၏ သဘောသဘာဝများကို နားမလည်သ ည့်အခါ အဆိုပါသိမှု (knowing) များကို လက်တွေ့ဘဝထဲတွင် မည်သို့ချ သုံးစွဲရမည်မှန်းလည်း မသိကြတော့ပေ။ how (ဘယ်လို) ဆိုသည် ကို နားလည်အောင် လုပ်ပေးခြင်းမရှိဘဲ အလွတ်ကျက်၊ တွက်နည်း-မှတ် စ သည့် ဖြတ်လမ်းနည်းဖြင့် ခိုင်ခံ့သော အသိပညာ (knowledge) အခြေခံ ကိုတည်ဆောက်၍ မရနိုင်ပေ။ ထို့ပြင် စာတွေ့အသိမှာ symbolic knowl edge မျှသာဖြစ်ပြီး။ လက်တွေ့အသိ (hand knowledge) မှာ လည်း များ စွာ အကန့်အသတ်၏ ရှိသော အသိ (limited konwledge) ပင်ဖြစ်ပေမ ည်။ အကြောင်းမူရင်းတို့ သည် စာတွေ့-လက်တွေ့ အတွေ့အကြုံတို့ သာ ရှိပြီး၊ စိတ်ကူး စိတ်သန်းကောင်းများ (imagination) ပါဝင်လေ့မရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည် ။ စိတ်ကူးစိတ်သန်းကောင်းများ မ ရှိလျှင်၊ တီထွင် ကြံဆမှုဟူ၍ ရှိနိုင်တော့မည်မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့်လ ည်း အိုင်းစတိုင်းက “ထိုးထွင်တီထွင် ဖန်တီးရေးနယ်ပယ်တွင် စိတ်ကူး စိတ်သန်းက အသိပညာထက် ပိုမိုအရေးကြီးသည် ”ဟူ၍ ကောက်ချက် ချခဲ့ခြင်းဖြစ်ပေမည်။

လူတို့ ၏ မျက်လုံးသည် ပကတိ အရှိတရားများကို အမြင်အာရုံအဖြ စ် ပုံဖော်ပေးနိုင်ရုံမျှသာရှိသည် ။ မရှိသေးသော အရာ၊ မသိသေးသောအ ရာ၊ အသစ်များကို လူ၏ ဦးနှောက် (စိတ်) လှုပ်ရှားမှုများကသာ ဖန်တီး ပုံဖော်ပေးနိုင်စွမ်းရှိကြပါသည် ။ စင်စစ်အားဖြင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းဆိုသ ည့်မမြင်ရ မသိရသေးသော ပုံရိပ်များကို ပုံဖော်ပေးသည် မှာ ဦးနှောက် ၏ "စိတ်မျက်လုံး"သာဖြစ်ပေသည် ။ ထိုသို့စိတ်မျက်လုံးကထုတ်လုပ် ပေးလိုက်သော ပုံရိပ်ယောင် (virtual image)များ သည် ပင် စိတ်ကူးစိ တ်သန်းတို့ ဖြစ်ပေသည် ။ အဆိုပါ စိတ်ကူးစိတ်သန်းများကို သိပ္ပံပညာရှ င်များက ဓာတ်ခွဲခန်းတွင် အကြိမ်ကြိမ် စမ်းသပ်ပုံဖော် စစ်ဆေးကြရ၏။

အလားတူစွာ အနုပညာရှင်များကလည်း ထက်သန်တကကြွရာ ပန်းချီ ပန်းပု-ဝတ္ထု-ကဗျာ-ဂီတအနုပညာ-သဏ္ဍာန် အမျိုးမျိုးဖြင့် ခံစားပုံဖော်ခဲ့ကြသည် ။ ထို့ကြောင့်လည်း ပီကာဆို (Picasso)က "အနုပညာဆိုတာ အစစ်အမှန်တရားကို အများ နားလည်သိရှိခံစားနိုင်အောင် ပုံဖော်ဖန်တီးပေးရတဲ့ အနုပညာပါ"ဟု ပြောခဲ့ခြင်းဖြစ်ပေမည်။

တစ်ခါက ပီကာဆို မီးရထားနှင့် ခရီးသွားနေစဉ် မျက်နှာချင်းဆိုင်တွင် ထိုင်နေသူ ဂုဏ်သရေရှိ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတစ်ဦးနှင့် စကားစမြည် ပြောရင်းသူသည် ပင် နာမည်ကျော် မော်ဒန်ပန်းချီဆရာကြီး ပီကာဆိုဖြစ်ကြောင်း သိရှိသွားတော့၏။ ထိုအခါ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးက ပီကာဆိုအား . . .

"အခုတော့လဲ - ခင်ဗျားတို့ မော်ဒန်အနုပညာဖန်တီးမှုဆိုတဲ့ လှုပ်ရှားမှုအောက်မှာ အစဉ်အလာ အနုပညာခံစားမှုတွေ ပုံပျက်ပန်းပျက် ဖြစ်ကုန်ကြသလို၊ အစစ်အမှန်တရားတွေလဲ ပျက်စီးကုန်ကြပါပြီဗျာ"ဟု ညည်းတွားလိုက်၏။ ထို့နောက် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးက သူ၏ ပိုက်ဆံအိတ်ထဲမှ သူ၏ ဇနီးဓါတ်ပုံကို ပီကာဆိုအား ထုတ်ပြရင်း . ..

"ဒါ ဒီမှာ ကျွန်တော့်ဇနီးရဲ့ ဓာတ်ပုံအမှန်အကန်ပဲဗျ။ အတော်လဲချော ၊ အတော်လဲ တူပါတယ်ဗျာ၊ ခင်ဗျားတို့ မော်ဒန်ပန်းချီဆရာတွေလက်ထဲရောက်သွားရင်တော့ ပုံပန်းပျက်သွားမှာ အသေအချာပဲဗျ"ဟု ပြောကာ ပီကာဆိုထံ ကမ်းပေးလိုက်၏။ ထိုအခါ ပီကာဆိုက ဓါတ်ပုံကို ရှေ့နောက် ပြောင်းပြန် အမျိုးမျိုးလှန်လှောကာ ကြည့်လိုက်ပြီးနောက် . . .

"ဆရာ့ဇနီးက အတော်ချောမောလှပပုံပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ဓါတ်ပုံထဲမှာ ဆိုတော့ ဘာလှုပ်ရှားခံစားမှု မှ မပါတဲ့ ပုံသေကြီးဖြစ်နေတယ်။ နောက်ပြီး ဓာတ်ပုံစက္ကူပေါ်မှာ ဖြစ်နေတော့ ပိန်၊ ချပ်၊ ပြား၊ ကပ်နေ ပြီး ဆရာ့ဇနီး

ရဲ့ အလုကို ဘာမှ ခံစားလို့ မရတော့ဘူး”ဟု ပြန်ဖြေခဲ့သည်။

အမှန်ပင်၊ အကယ်၍ စိတ်ကူးစိတ်သန်းသာ မပါရှိခဲ့လျှင် ကမ္ဘာကြီးသည် လည်း ပီကာဆိုပြောသည့် ခါတ်ပုံကဲ့သို့ပင် ပိန်၊ ချပ်၊ ပြား၊ ကပ်နေပေလိမ့်မည်။ အစစ်အမှန် သဘာဝအားဖြင့် ကမ္ဘာကြီးက နေကို ပတ်နေသည် ဟု ထင်မြင်တတ်ကြပေမည်။ စင်စစ်အားဖြင့်ခါတ်ပုံ၊ ပန်းချီ၊ ကဗျာ၊ ဝတ္ထု ဆိုသည် တို့ မှာ စက္ကူပေါ်တွင် ဆေးစက်နှင့် မင်များ တင်ထားကြခြင်းမျှသာဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် မင်၊ ဆေးစက်နှင့် စက္ကူတို့ ကို ပေါင်းစပ်ပေးလိုက်ရုံမျှဖြင့် အနုပညာဖြစ်မလာနိုင်ပါ။ ၎င်းတို့ ကို အနုပညာရှင်၏ စိတ်ကူးစိတ်သန်း ကျွမ်းကျင်မှုတို့ နှင့် အချိုးအစား၊ အနေအထားမျှတစွာ ပေါင်းစပ်ပေးနိုင်မှ သာလျှင် အနုပညာပစ္စည်းဖြစ်လာနိုင်ပါသည် ။ ဤသဘောသဘာဝကို လက်ဦးဆရာ မိဘများ သာမက သင်ကြားပို့ချသူဆရာများ ပေါ်လစီချမှတ်သူများ အထိ အားလုံးနားလည် သဘောပေါက်ထားရေးမှာ အရေးကြီးပါသည် ။ ပညာရှင်တို့ ၏ တီထွင်ဖန်တီးမှုဆိုသည် မှာ အတွေ့အကြုံ ဖြတ်သန်းမှုတစ်ခုမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည် ။ စိတ်လှုပ်ရှားမှု၏ အထွက်ပစ္စည်းဖြစ်သော စိတ်ကူးစိတ်သန်းများကို ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် ပေါင်းစပ်ပုံဖော်ရာမှ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်သည် ။

အဆိုပါ သဘောထားအမြင်များကို ပညာရေးမူဝါဒဆိုင်ရာ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲများ တွင် ပညာရှင်များက ဆွေးနွေးတင်ပြခဲ့ကြသည် မှာ ယခုအခါ အနောက်တိုင်း တက္ကသိုလ်ကြီးများ တွင် Liberal Art School များ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည် ။ အဆိုပါ ကျောင်းများမှာ အဆင့်မြင့် နည်းပညာ တက္ကသိုလ်ကြီးသို့ တက်ရောက်မည့် ကျောင်းသားများကို သိပ္ပံနှင့် အနုပညာဘာသာရပ်များ ပေါင်းစပ်ပေးသည့် undergraduate သင်တန်းများ ဖြစ်ကြသည် ။ ထိုသို့ သိပ္ပံနှင့် အနုပညာဘာသာ ရပ်များ

ပေါင်းစပ်သင်ကြားခြင်း၏ အဓိကဦးတည်ချက်မှာ စိတ်ကူးစိတ်သန်းသစ်များ ပေါ်ထွက်လာရေးကို လှုံ့ဆော်အားပေးရန်ဖြစ်သည် ။ ထို့ပြင် စိတ်ကူးစိတ်သန်းသစ် idea သစ်များ အလွယ်တကူ လွင့်ပျယ်ကွယ်ပျောက်မသွားဘဲ စနစ်တကျ ဖြစ်ထွန်းပုံပေါ်လာအောင် လေ့ကျင့် တည်ဆောက်ပေးသောကျောင်းမျိုးလည်း ဖြစ်သည် ။ တစ်နည်းအားဖြင့် Liberal Art ကျောင်းများ တွင် စိတ်ကူးကောင်းများ ပေါ်ပေါက်လာစေရန် idea များကို ကျောင်းထားပေးလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ် သည် ။

Ref: Schooling the Imagination (Sparks of Genius by Robert and Michele Roof-Bernstein)

မြန်မာသစ်မဂ္ဂဇင်း

အမှတ် (၆)

ဩဂုတ်၊ ၂၀၀၉

*